

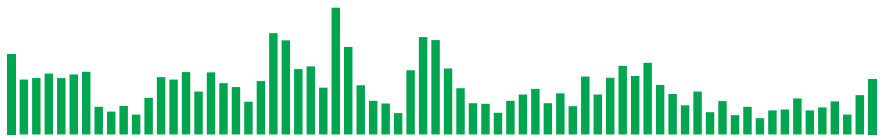
Pracodawcy RP

Rok założenia 1989

Branża tytoniowa w polskiej gospodarce narodowej

biała księga rekomendacje

Branża tytoniowa
w polskiej gospodarce narodowej

Warszawa
2011

Wydawnictwo Pracodawców RP

Streszczenie: Zielona Księga, lipiec 2011

- Jesienią 2010 r., pod auspicjami Pracodawców RP, została opublikowana Zielona Księga dotycząca sytuacji branży tytoniowej w Polsce. Szczególne znaczenie tej branży dla polskiej gospodarki narodowej przemawia za poświęceniem jej osobnej Księgi. Polska jest **drugim producentem tytoniu** w Unii Europejskiej, liczącym się **eksporterem** wyrobów tytoniowych oraz **znaczącym producentem** papierosów. Branża odgrywa również istotną **rolę z punktu widzenia stabilności finansów publicznych**.
- Wpływy z tytułu akcyzy od wyrobów tytoniowych stanowiły ok. **9 % dochodów podatkowych Budżetu Państwa w 2010 r.**¹. Dochody z akcyzy i podatku VAT od wyrobów tytoniowych sukcesywnie rosną od wielu lat – z 16,3 mld zł w 2008 r. do 20,1 mld zł w 2010 r.² i tym samym stanowią jeden z istotniejszych czynników zapewniających stabilność finansów publicznych.
- Branża tytoniowa odgrywa kluczową rolę w polskim bilansie **handlu zagranicznego**. W okresie od 2008 do 2010 r. **dodatnie saldo z obrotu tytoniem i jego wyrobami z 1,5 mld zł do ok. 3,2 mld zł³, co stanowiło 32% całości salda obrotów towarami rolno-spożywczymi**. Tak znaczna przewaga eksportu nad importem pokazuje, iż **Polska jest zapleczem produkcyjnym dla branży tytoniowej w skali europejskiej**. Zgodnie z szacunkami Ministerstwa Rolnictwa ponad połowa produkowanych w Polsce wyrobów tytoniowych wytwarzana jest na eksport.
- W Polsce zlokalizowanych jest najwięcej zakładów produkujących gotowe wyroby tytoniowe (papierosy i tytoń do palenia) ze wszystkich krajów UE. Funkcjonuje tu **5 dużych fabryk**, oprócz jednej należącej do Skarbu Państwa, które dostarczają produkty na rynek krajowy oraz rynki międzynarodowe, **na łącznie 31 fabryk w całej Europie (włączając 27 krajów UE oraz Szwajcarię)**. Polska wyprzedza pod tym względem m.in. Niemcy i Francję (po 4 fabryki), Rumunię (3 fabryki), Szwajcarię (3 fabryki). Produkcja wyrobów tytoniowych w Polsce zlokalizowana jest w pięciu regionach kraju: woj. małopolskim, łódzkim, wielkopolskim, podlaskim oraz lubelskim.

- Sprzedaż wyrobów tytoniowych stanowi istotną część funkcjonowania sektora handlu, zarówno hurtowego jak i detalicznego. Obecnie funkcjonuje ok. **130 000 punktów sprzedaży oferujących wyroby tytoniowe na terenie Polski**. Sprzedaż papierosów odpowiada za około 13 proc. wartości sprzedaży koszyka FMCG⁴.
- Uprawa tytoniu stanowi ważną część branży rolno-spożywczej w regionie lubelskim, krakowskim, kieleckim i rzeszowskim. Zaangażowane jest w nią ponad **14,3 tys. gospodarstw o łącznej powierzchni ok. 16,8 tys. ha, zatrudniających ponad 60 tys. osób**. Wielkość produkcji w 2010 r. szacowana jest na ok. 34-36 tys. ton, co stanowi spadek w porównaniu do wielkości produkcji z 2009 r. o ok. 6,7-9,2 tys. ton.⁵
- Do 2009 r. plantatorzy tytoniu otrzymywali znaczne płatności uzupełniające: w 2008 r. - 276,1 mln zł, w 2009 r. - 386,2 mln zł. Tymczasem od 2010 roku plantatorzy otrzymują jedynie podstawowe, niezwiązane z produkcją płatności. Doprowadziło to do **znacznego spadku dopłat do poziomu ok. 196,3 mln zł**. Zmiana polityki subsydiów związana jest z nowym podejściem Komisji Europejskiej do sposobu finansowania plantatorów polegającym na **stopniowym znoszeniu dopłat do uprawy tytoniu**⁶. W dłuższym okresie czasu może to negatywnie wpłynąć na kondycję plantatorów, przykładowo w Grecji rezygnacja z dopłat spowodowała ograniczenie upraw tytoniu o ok. 80%⁷. Powtórzenie się takiej sytuacji w Polsce będzie miało negatywny wpływ nie tylko na plantatorów ale też na przychody podatkowe budżetu państwa jak i bilans handlu zagranicznego.
- Istotnym problemem, z jakim boryka się cały sektor tytoniowy, jest **spadek wolumenu legalnej sprzedaży papierosów**. W ostatnim okresie zanotowano **znaczny spadek o 6%, z 61 mld sztuk w 2009 r. do 57,5 mld sztuk w 2010 r.**⁸ Najważniejszymi przyczynami spadku jest systematyczny wzrost obciążeń podatkowych (VAT i akcyza) i powiązany z tym procesem wzrost nielegalnego handlu i przemytu.
- Zgodnie z dostępnymi badaniami wielkość polskiej **szarej strefy w obrocie wyrobami tytoniowymi szacować można na ok. 11-12%**⁹, przy czym w województwach wschodnich (woj. podlaskie i lubelskie) udział papierosów z nielegalnych

źródeł sięga nawet 53-55% spożycia. W 2010 r. Służba Celna ujawniła ok. 563 mln sztuk (ok. 1% legalnej sprzedaży) papierosów z przemytu, co stanowi spadek o 8% w porównaniu do 2009 r.¹⁰

- Znaczny udział przemytu i nielegalnego handlu w ogólnej sprzedaży papierosów w Polsce oznacza poważne straty podatkowe dla Budżetu Państwa. Przy założeniu, iż ok. 8,1 mld sztuk papierosów¹¹ sprzedawanych jest w ramach szarej strefy, to **stratę dochodów z akcyzy i VAT można szacować nawet na ok. 2,78 mld zł tylko w 2010 roku.**
- Wśród głównych przyczyn tak znacznej skali nielegalnego obrotu jest wysoka cena detaliczna legalnych papierosów w Polsce oraz różnice w cenach pomiędzy rynkiem polskim i krajami ościennymi. **Średnia cena paczki papierosów w Polsce pod koniec 2010 r. wynosiła ok. 2,5 euro.** Dla porównania, cena **na Ukrainie** (skąd trafia do Polski 43% przemycanych papierosów) wynosi **0,82 euro**, a **na Białorusi** (25% przemytu) **0,80 euro**¹². Tak znaczne różnice w cenach spowodowane są wysokim udziałem akcyzy i podatku VAT sięgającym 84,77%¹³ w cenie papierosów w Polsce.
- Planowane w Polsce oraz w Unii Europejskiej działania regulacyjne (np. zmiana Dyrektywy ws. wyrobów tytoniowych) przewidujące takie inicjatywy jak np. ujednoczenie opakowań **mogą sprzyjać wzrostowi skali przemytu i nielegalnego handlu. Związane to będzie z obniżeniem barier (np. mniejsze koszty podrabiania opakowań) dla wprowadzania produktów tytoniowych z nielegalnych źródeł na rynek, jak również trudniejsza ich wykrywalność (znak towarowy stanowi dziś podstawowy element rozróżniania wyrobów legalnych od podrabianych).** W dłuższym okresie czasu może to mieć niekorzystny wpływ na zakłady przetwórcze jak i legalne kanały dystrybucji wyrobów tytoniowych. Będzie to oznaczać spadek dochodów podatkowych budżetu państwa, pogorszeniem się bilansu handlowego oraz ograniczeniem zatrudnienia w całej branży.

1. Dochody podatkowe rozumiane jako VAT, akcyza, podatek od osób prawnych i fizycznych, Źródło: Wykonanie budżetu państwa za 2010 r., Ministerstwo Finansów, Warszawa, maj 2011
2. Źródło: *Biuletyn Statystyczny Służby Celnej z I-IV kwartał 2010*, Ministerstwo Finansów, Warszawa kwiecień 2011 oraz *Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych I-XII 2010*, GUS, Warszawa, 18.05.2011
3. Źródło: Dane GUS, dane na 2010 za 3 kwartały, pozycja CN240220. Papierosy zawierające tytoń, <http://hinex.stat.gov.pl/hinex/asp/index.aspx>
4. Źródło: *Od hurtownika do detalisty - Tytoń pod specjalnym nadzorem*; Łukasz Izakowski; 07.03.2011; <http://www.poradnikhurtownika.com/article/od-hurtownika-do-detalisty-tyton-pod-specjalnym-nadzorem>
5. Źródło: *Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Tadeusza Nalewajka na interpelację nr 20014 w sprawie dopłat dla rolników uprawiających tytoń i chmiel*, 10.02.2011, <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/2CE806BC>
6. Źródło j.w.
7. Źródło: *Alternative and sustainable production for tobacco cultivated areas in the EU*, European Commission, Directorate-General for Internal Policies, Structural and Cohesion Policies, June 2009, http://ec.europa.eu/agriculture/publi/reports/tobacco/fullrep_en.pdf.
8. Źródło: Cyber Service; źródło: *Ceny papierosów znów pójdą w górę*, Beata Drewnowska, Rzeczpospolita, 27.01.2010 oraz *Sprzedaż wolumenowa papierosów może spaść o więcej niż 5% w 2011*, Wyborcza.biz; 24.05.2011
9. Źródło: *DNP research in Poland 2010*, agencja MASMI, listopad 2010, badanie przeprowadzone na zlecenie British American Tobacco (Holdings) Limited (materiał udostępniony przez BAT)
10. *Biuletyn Statystyczny Służby Celnej z I-IV kwartał 2010*, Ministerstwo Finansów, Warszawa kwiecień 2011
11. Źródło: *DNP research in Poland 2010*, op.cit
12. Źródło: *DNP research in Poland 2010*, op.cit.
13. Źródło: *Excise duty tables (marzec 2011)*, Komisja Europejska, http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm

Biała Księga – rekomendacje

Branża tytoniowa w polskiej gospodarce narodowej

I.

**Branża tytoniowa w Polskiej Gospodarce
- znaczenie**

17 listopada 2010 roku opublikowana została przez Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej Zielona Księga „Rola branży tytoniowej w polskiej gospodarce narodowej”. Publikacja przypadła w okresie, kiedy polski rząd zmagają się z bardzo trudną sytuacją finansów publicznych a perspektywy jej poprawy w najbliższych latach nie przedstawiają się najlepiej. Takie okoliczności zmuszają do szczególnej troski i odpowiedzialności za ogólny stan polskiej gospodarki, finanse państwa, wpływy budżetowe oraz miejsca pracy. Branża tytoniowa jako pracodawca dający źródło utrzymania setkom tysięcy Polaków oraz poprzez wysokie udziały we wpływach budżetowych a także bilansie w handlu zagranicznym, ma ogromne znaczenie dla stanu naszej gospodarki narodowej.

Przypomnijmy, zatem na wstępie najistotniejsze fakty przedstawione w Zielonej Księdze, które ilustrują trudne do przecenienia, znaczenie branży tytoniowej dla polskiej gospodarki:

Uprawa tytoniu w Polsce:

- Polska jest drugim pod względem wielkości producentem tytoniu w Europie.
- Branża tytoniowa zapewnia bezpośrednio ponad 60 tysięcy miejsc pracy w ponad 14,3 tysiącach gospodarstw rolnych uprawiających tytoń na łącznej powierzchni 16,8 tysiąca hektarów.

Przetwórstwo tytoniu i produkcja wyrobów tytoniowych w Polsce:

- Polska jest największym w Unii Europejskiej przetwórcą tytoniu oraz największym producentem gotowych wyrobów tytoniowych.
- Przetwórstwo tytoniu / produkcja wyrobów gotowych daje zatrudnienie około 6 tysiącom Polaków.
- Polska stała się krajem, gdzie koncentrują się inwestycje w produkcję wyrobów tytoniowych. W Polsce zlokalizowanych jest najwięcej zakładów produkujących gotowe wyroby tytoniowe ze wszystkich krajów UE. Funkcjonuje tu 5 dużych fabryk, na łącznie 31 fabryk w całej Europie (włączając 27 krajów UE oraz Szwaj-

carie). Polska wyprzedza pod tym względem m.in. Niemcy i Francję (po 4 fabryki), Rumunię (3 fabryki), Szwajcarię (3 fabryki). Zlokalizowane w Polsce fabryki dostarczają produkty na rynek krajowy oraz kilkadziesiąt rynków zagranicznych.

Sprzedaż i dystrybucja wyrobów tytoniowych:

- Obecnie sprzedażą wyrobów tytoniowych zajmuje się ponad 130 tysięcy punktów sprzedaży detalicznej. Produkty tytoniowe są istotną częścią ich przychodów ponad 13%.
- Punkty te zatrudniają ponad 500 tysięcy pracowników.

Znaczenie branży tytoniowej dla gospodarki - podsumowanie:

- Wpływy budżetowe z branży tytoniowej wyniosły w 2010 roku prawie 20,1 miliardów złotych (akcyza i VAT), co dało łącznie 9.% całkowitych wpływów budżetowych w 2010 roku.
- Branża tytoniowa daje zatrudnienie i źródło utrzymania dla prawie 600 tysięcy Polaków (500 tysięcy w handlu detalicznym, 60 tysięcy w rolnictwie i 6 tysięcy w przetwórstwie/produkcji).
- Branża tytoniowa odgrywa dużą rolę w polskim bilansie handlu zagranicznego. Dodatnie saldo obrotów tytoniem i wyrobami tytoniowymi wyniosło w 2010 roku ponad 3 mld zł i stanowiło 32% łącznego salda obrotu produktami rolno spożywczymi.
- Z opublikowanego raportu Zespołu Monitorowania Zagranicznych Rynków Rolnych FAMMU/FAPA za 2010 r. wynika, że papierosy są produktem o największym udziale w polskim eksporcie rolno-spożywczym w 2010 r. i stanowiły 9,6% jego wartości na kwotę 1,072 mld EUR.
- Redukcja skali nielegalnego handlu wyrobami tytoniowymi daje możliwość zwiększenia wpływów budżetowych nawet o kolejne 3 - 4 miliardy złotych.

II.

Branża tytoniowa w Polskiej Gospodarce - główne zagrożenia

Przyszłość branży tytoniowej ma duże znaczenie dla polskiej gospodarki. Jednocześnie jest to jedna z najbardziej regulowanych branż w gospodarce, a dodatkowo w Unii Europejskiej już trwają prace zmierzające do wprowadzenia dalszych restrykcji.

Potencjalne nowe rozwiązania obejmują między innymi:

- Wprowadzenie ujednoliconego wyglądu wszystkich opakowań wyrobów tytoniowych poprzez:
  - eliminację znaków towarowych z opakowań wyrobów tytoniowych lub innych symboli związanych z pokazaniem marki, jednakowy kolor opakowań wszystkich marek, pozostawienie jedynie możliwości pokazania w ujednolicony sposób nazwy marki lub produktu (nazwa marki nadrukowana na opakowaniu przy użyciu takiej samej czcionki, bez elementów graficznych i kolorystycznych różniących dziś poszczególne marki produktów - czyli bez tzw. logo).
  - lub poprzez nakaz umieszczania znacznie zwiększonych, zakrywających nawet do 100% powierzchni paczki ostrzeżeń o zagrożeniach związanych z paleniem tytoniu.
- Zakaz ekspozycji wyrobów tytoniowych w punktach sprzedaży, tj. nakaz schowania legalnego produktu z widoku w sklepach.
- Zakaz lub istotne ograniczenie stosowania dodatków w produkcji tradycyjnych wyrobów tytoniowych.

Powyższe propozycje nie zostały dotychczas potwierdzone żadnymi badaniami naukowymi ani dowodami świadczącymi o ich skuteczności w realizacji zakładanych celów zdrowotnych. Są to przypadkowe rozwiązania, zastosowane eksperymentalnie przez nieliczne kraje na świecie (np. zakaz ekspozycji - Irlandia, Norwegia, Islandia, Kanada; zakaz stosowania dodatków - Kanada). Doświadczenia tych krajów pokazują, że wprowadzenie tych rozwiązań nie przyczyniło się do osiągnięcia zakładanego celu zdrowotnego (np. spadek konsumpcji), natomiast spowodowało negatywne konsekwencje w postaci m.in. rozwoju konsumpcji nielegalnych wyrobów (przemycanych i podrabianych papierosów).

Ponadto, przykłady tych krajów pokazały, że rozwiązania te mogą stać w sprzeczności z zasadami dot. swobody prowadzenia działalności gospodarczej (w tym bariery w handlu) czy też prawem własności przemysłowej, czego efektem są postępowania przed sądami bądź międzynarodowymi instytucjami (np. Światowa Organizacja Handlu) zaskarżające ww. przepisy.

Niewątpliwie, tak daleko idąca ingerencja w działalność legalnych podmiotów, budzi wątpliwości natury prawnej, w szczególności w zakresie naruszenia zasady proporcjonalności i subsydiarności, a także konstytucyjnego prawa do swobody prowadzenia działalności gospodarczej i prawa do ochrony własności (zakaz lub istotne ograniczenie w postępowaniu się znakiem towarowym).

Należy również mieć na uwadze inne konsekwencje. Wyroby tytoniowe są produktem będącym pod silną presją ze strony szarej strefy. Jest to produkt chętnie podrabiany i przemycany przez zorganizowane międzynarodowe grupy przestępcze. Zgodnie z informacjami pochodzącymi z Komisji Europejskiej, roczne straty dla budżetu UE oraz krajów członkowskich z tytułu nielegalnego obrotu wyrobami tytoniowymi to 10 mld Euro. Ujednolicenie opakowań wyrobów tytoniowych, oprócz konsekwencji natury prawnej (naruszenie prawa do znaku towarowego), może doprowadzić do ułatwienia w podrabianiu wyrobów tytoniowych, a jednocześnie pozbawi właściwe służby (m.in. Straż Graniczną, Policję, Służbę Celną) efektywnego narzędzia walki z przemysłem i podrabianiem papierosów.

Należy zatem z pełną stanowczością sprzeciwić się nieprzemysłanym pomysłom, ponieważ nie realizując w najmniejszym stopniu celów zdrowotnych, pociągnęłyby za sobą ogromne i trudne do przeliczenia negatywne implikacje gospodarcze i społeczne.

Nasze stanowisko, przedstawione na konferencji prasowej 17 listopada 2010 roku, wynika nie tylko z analizy eksperckiej przedstawionej w raporcie „Rola branży tytoniowej w polskiej gospodarce narodowej”, ale również z szerokich konsultacji społecznych przeprowadzonych w ostatnich miesiącach 2010 roku (kilkadziesiąt tysięcy głosów detalistów i plantatorów). Ponadto nasze stanowisko zdecydowanie podzielają **Polski Związek Plantatorów Tytoniu**, **Federacja Związków Zawodowych Pracowników Przemysłu Tytoniowego w Polsce** oraz **Polska Izba Handlu**.

Obecny na konferencji prasowej pan Waldemar Pawlak, wicepremier, minister gospodarki powiedział: *„Warto do tego podejść w sposób szeroki i życiowy. Bo tytuł jest używką uregulowaną, może czasami nawet przeregulowaną (...). Należy sprawdzić czy w tej dyrektywie jest zachowana zasada subsydiarności i proporcjonalności. (...) Ważne jest, abyśmy współuczestnicząc w tworzeniu Unii Europejskiej domagali się rozwiązań, które mają pozytywny wpływ na wspólny rynek i na warunki życia Europejczyków”*. Pan Wicepremier Pawlak dodał: *„Powinniśmy też otwarcie sprzeciwić się pomysłom, które próbują narzucać jednolite wzorce, działania w całej Europie, nawet, jeżeli nie jest to potrzebne” (...)* *„Mam nadzieję, że będziemy mogli w działaniach rządu uwzględnić państwa postulaty w możliwie najszerszym zakresie”*.

Główne ryzyka, jakie wiążą się z wprowadzeniem powyżej wymienionych regulacji obejmują:

Negatywny wpływ na budżet państwa:

- Mniejszy rozmiar legalnego rynku spowodowany nie spadkiem konsumpcji, lecz wzrostem szarej strefy (każdy 1% legalnego rynku, który odpływa do szarej strefy będzie kosztować budżet państwa ponad 200 milionów złotych):
  - Ujednolicone paczki będą znacznie łatwiejsze w podrabianiu.
  - Szybsze niż wymagane przez UE podwyżki akcyzy będą zwiększać atrakcyjność cenową nielegalnych produktów.
- Konstytucja RP dopuszcza możliwość odebrania własności (np. prawa do znaku towarowego) jedynie w wyjątkowej sytuacji i jedynie za odpowiednim zadośćuczynieniem, czyli wypłatą odszkodowania przedsiębiorcy. Czy Polski Budżet stać dziś na wypłaty ogromnych odszkodowań prawowitym właścicielom znaków towarowych? I czy taki sygnał chce Polski Rząd wysłać do przedsiębiorców z innych branż?
- Mniejszy legalny rynek to mniejsze zapotrzebowanie na tytuł od polskich plantatorów. Szacunki Komisji Europejskiej wskazują, iż koszty wprowadzenia alternatywnych wobec tytoniu upraw mogą sięgać nawet 400 tys. euro na 1 hektar upraw. Jest to niewykonalne dla polskich rolników.

Zwiększone bezrobocie:

- Znaczna część plantatorów i ich rodzin straci źródło utrzymania:
  - Z powodu zmniejszenia legalnego rynku.
  - Z powodu uniemożliwienia stosowania dodatków, którego efektem będzie brak możliwości wykorzystania w produkcji tytoniu typu Burley, który stanowi około 40% wszystkich upraw w Polsce.
- Znaczne trudności wprowadzenia innych rodzajów upraw w miejsce tytoniu wynikające z charakterystyki polskich upraw tytoniu: mały rozmiar gospodarstwa, relatywnie niska jakość ziemi, koncentracja upraw w regionach o słabym poziomie infrastruktury. W regionach Polski, gdzie uprawia się tytoń (dolnośląski, lubelski, małopolski, podkarpacki, mazurski i świętokrzyski,) *„rzadko można znaleźć jakąkolwiek alternatywę ekonomiczną (...) tam jest tytoń albo nic”* powiedział na konferencji 17 listopada 2010 roku Przemysław Noworyta, dyrektor Biura Polskiego Związku Plantatorów Tytoniu.
- Zwiększone bezrobocie w regionach gdzie obecnie koncentruje się przetwórstwo tytoniu. Ujednoczenie opakowań to *„raj dla nielegalnego handlu i przemytu z za wschodniej granicy. Co jest łatwiej podrobić - kolorową paczkę czy np. czarno- białą? (...) Wprowadzenie tego typu opakowań może oznaczać ogromne zwolnienia”* - podkreślił Maciej Skorliński, Przewodniczący Federacji ZZ Pracowników Przemysłu Tytoniowego w Polsce.
- Zakaz ekspozycji wyrobów tytoniowych, a zatem schowanie legalnego produktu pod ladę to konieczność inwestycji w nowe wyposażenie sklepów przez ponad 130 tysięcy detalistów. *„I nie mówimy tu tylko o dużych sieciach, ale też o drobnych sklepach, dla których taki wysiłek finansowy będzie nie do udźwignięcia”* - ostrzegł Waldemar Nowakowski, Prezes Polskiej Izby Handlu.
- Redukcja miejsc pracy w legalnym obrocie wyrobami tytoniowymi.
- Wprowadzenie zakazu ekspozycji wyrobów tytoniowych w innych krajach prowadziło do zamykania małych sklepów detalicznych, np. w Islandii 30% a w Ontario w Kanadzie 8.6%.

Inne implikacje ekonomiczne i społeczne:

- Zagrożenie dla bilansu w handlu zagranicznym.
- Wycofywanie inwestycji zagranicznych z Polski.
- Tworzenie bardzo niebezpiecznych precedensów. Ujednolicone opakowania na początku dla wyrobów tytoniowych. Jaka branża będzie kolejną ofiarą takich pomysłów?
- Łatwiejszy dostęp do wyrobów tytoniowych przez nieletnich - badania jednoznacznie wskazują, że nielegalny handel jest częstym źródłem wyrobów tytoniowych dla nieletnich, z powodu większej dostępności cenowej jak również z powodu braku możliwości egzekwowania przepisu o nie sprzedawaniu osobom poniżej 18. roku życia.
- Niebezpieczny wpływ na zdrowie nielegalnych produktów tytoniowych - nie podlegają one tym samym normom i rygorom jakościowym, co produkty legalne.
- *„Wprowadzona w latach dwudziestych w Stanach Zjednoczonych prohibicja w żadnej mierze nie rozwiązała problemu, a na dodatek zaowocowała mnóstwem fatalnych konsekwencji społecznych, ekonomicznych i prawnych. Nie groźbami, nakazami i zakazami, lecz mądrą i stanowczą edukacją, jesteśmy w stanie zmienić pewne zachowania i przyzwyczajenia”* - mówi Andrzej Malinowski, Prezydent Pracodawców RP.

III.

Branża tytoniowa w Polskiej Gospodarce - rekomendacje

Analiza problemu

Palenie wyrobów tytoniowych jest przyczyną uzależnień i w konsekwencji groźnych chorób, które często prowadzą do śmierci. Nałóg tytoniowy, uznawany jest za jedną z najniebezpieczniejszych przyczyn przedwczesnych śmierci, a zaprzestanie palenia, daje duże szanse na uniknięcie zachorowań m.in. na kilka odmian chorób nowotworowych.

To, że palenie jest szkodliwe, i że najbardziej racjonalną decyzją każdego palącego powinno być natychmiastowe porzucenie nałogu - jest wiedzą publiczną i powszechną. O szkodliwości palenia mówi się w mediach, szkołach, prowadzone są kampanie społeczne, a paczki wyrobów tytoniowych od wielu lat zawierają ostrzeżenia zdrowotne (w niedługim czasie będą zawierały również zdjęcia w jeszcze bardziej jaskrawy sposób obrazujące skutki nałogu).

W Polsce palenie wyrobów tytoniowych istnieje od wielu dziesięcioleci.

W latach 60 i 70 dwudziestego wieku paliło ponad 50% dorosłych Polaków.

W latach kryzysu ekonomicznego pod koniec lat 70 i w połowie 80 wyroby tytoniowe były towarem deficytowym, który został nawet objęty znanym w PRL „systemem kartkowym”. Jakość wyrobów tytoniowych sprzedawanych w Polsce w tamtych latach bardzo odstawała od wyrobów tytoniowych w Europie Zachodniej. Zarówno opakowania jak i rodzaj tytoni i mieszanek używanych do wyrobu papierosów był diametralnie niższej jakości niż produkty dzisiaj sprzedawane w ramach gospodarki wolnorynkowej. Pomimo tego poziom osób palących 30-lat temu był dwukrotnie wyższy niż dzisiaj.

W grupie od 18 do 64 roku życia, ostatnie 8 lat przyniosły duży sukces w zmniejszeniu się liczny palaczy. W 2002r. paliło około 46% dorosłych palaczy, a w 2010r. spadło do 27 -28%¹.

¹ Źródło: <http://www.rynekzdrowia.pl/Po-godzinach/31-procent-palaczy-w-Unii-Europejskiej,5853,10.html>; Globalny sondaż dotyczący używania tytoniu przez osoby dorosłe (GATS) Polska 2009-2010, http://www.mz.gov.pl/wwwfiles/ma_struktura/docs/sondaz_tyt_15112010.pdf

Na przestrzeni lat, wprowadzono regulacje prawne, które z jednej strony miały chronić najmłodszych przed tytoniem, uświadamiać społeczeństwo o skutkach palenia, a wreszcie chronić osoby niepalące przed dymem tytoniowym. Przede wszystkim jednak, wzrosła świadomość konsekwencji palenia.

W roku 1995 wprowadzono:

- zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych nieletnim,
- zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych w szpitalach, szkołach, obiektach sportowych oraz w automatach samoobsługowych,
- zakaz reklamy wyrobów tytoniowych w elektronicznych mediach (radio i telewizja),
- 20% ostrzeżenia zdrowotne na reklamach w prasie i na billboardach,
- obowiązkowe ostrzeżenia zdrowotne na wszystkich opakowaniach zajmujące 30% każdej strony opakowania,
- zakazy palenia w szpitalach, szkołach i pomieszczeniach zakładów pracy (z możliwością wyznaczenia palarni).

W roku 2000 wprowadzono:

- całkowity zakaz reklamy wyrobów tytoniowych,
- konieczność przekazywania 0.5% rocznych wpływów z akcyzy od wyrobów tytoniowych na rządowy program określający politykę zdrowotną, społeczną i ekonomiczną, zmierzający do zmniejszenia używania wyrobów tytoniowych.

W roku 2004 wprowadzono ostrzeżenia zdrowotne wymagane przez UE (30% na przedniej stronie paczki, 40% na tylnej stronie paczki).

W roku 2004 wprowadzono prawo dla sprzedawców do weryfikacji wieku osób kupujących wyroby tytoniowe.

W roku 2010 wprowadzono:

- całkowity zakaz konsumpcji wyrobów tytoniowych we wszystkich miejscach publicznych (wyjątkami są niektóre lokale gastronomiczne),
- zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych w promocyjnych cenach (tj. obniżania ceny poniżej tej nadrukowanej na opakowaniu),

- obowiązek umieszczania w punktach sprzedaży informacji o zakazie sprzedaży wyrobów tytoniowych nieletnim.

W roku 2012 mogą zostać wprowadzone graficzne ostrzeżenia zdrowotne.

Ostatnie 10 lat przyniosło znaczące podwyżki akcyzy na wyroby tytoniowe, które były wymuszone trzema czynnikami:

- Pierwszy to priorytety polityki zdrowotnej Polski,
- Drugi powód to proces akcesji do Unii Europejskiej, gdzie poziom opodatkowania, a co za tym idzie cen wyrobów tytoniowych był o wiele wyższy niż w Polsce,
- Trzeci powód podwyżek akcyzy to rosnące potrzeby budżetu kraju.

Kwestię palenia należy rozważać w sposób kompleksowy. Z jednej strony konieczne jest dokładne przeanalizowanie dorobku legislacji światowej i postępów w walce z nałogiem w Polsce. Z drugiej strony należy wnikliwie badać, jaki będzie faktyczny wpływ kolejnych rozwiązań legislacyjnych na zjawisko palenia - czy będą one skuteczne, czy też tylko pozornie spowodują spadek legalnej konsumpcji, a w rzeczywistości przesuną konsumpcję na nielegalne wyroby, jednocześnie pozbawiając budżet państwa znacznych wpływów oraz prowadząc do likwidacji miejsc pracy.

Mówiąc o paleniu w Polsce warto odnieść się do innych krajów, zwłaszcza w UE. To porównanie pokazuje, że najwięcej nadal jest palących w Grecji około 42%, a najmniej w Szwecji 18%. Średnia dla UE to około 32% dorosłej populacji². Polska z 27 - 28%, jest w środku krajów UE, ale z tendencją, że w kolejnych latach, palących będzie ubywać.

Wśród wszystkich krajów świata, zdecydowana większość nasiliła walkę z nałogiem palenia, ale jeszcze żaden kraj nie osiągnął sukcesu w postaci całkowitego wyeliminowania tego nałogu ze społeczeństwa. Obecnie trudno sobie wyobrazić, aby w dającej się przewidzieć perspektywie czasowej było to możliwe. Dlatego też, dziwią nowe sposoby walki z tym zjawiskiem proponowane przez Komisję Europejską.

² European Commission, S.E., Attitudes of Europeans towards Tobacco, 2007

Proponowane środki raczej przeniosą legalną konsumpcję na nielegalną, legalne zatrudnienie przejdzie w szarą strefę, a olbrzymie środki z podatku akcyzowego i VAT zamiast budżety państw, będą zasilać grupy terrorystyczne finansujące się nielegalną produkcją i przemysłem papierosów.

Analiza zaproponowanych regulacji przez Komisję Europejską, a w szczególności zakaz ekspozycji wyrobów tytoniowych w punkcie sprzedaży, uregulowanie wyglądu paczki poprzez ujednoczenie wszystkich opakowań bez względu na producenta czy też markę, czy wreszcie eliminacja składników, które są konieczne dla celów produkcyjnych - nie mają uzasadnienia i budzą duże wątpliwości na wszystkich możliwych poziomach analizy: prawnej, ekonomicznej, społecznej.

Propozycja stanowiska Polski

Propozycje Komisji Europejskiej dot. nowego kształtu Dyrektywy Tytoniowej (Dyrektywa 2001/37/WE), oprócz swoich kontrowersji natury prawnej, ekonomicznej jak i celowościowej, napotkały w Polsce podczas konsultacji na duże zainteresowanie i jednocześnie silny i masowy sprzeciw dużej części społeczeństwa i przedsiębiorców. Tego rodzaju protest nigdy dotąd nie miał miejsca.

Konsultacje społeczne zorganizowane przez Komisję Europejską:

Ponad 20 tysięcy przedstawicieli handlu z Polski złożyło swoje uwagi na formularzach przygotowanych i umieszczonych na stronie KE. Tysiące plantatorów tytoniu podpisało się pod petycją do Światowej Organizacji Zdrowia oraz wypełniło internetową ankietę Komisji Europejskiej. Swoją opinię wyraziły również związki zawodowe reprezentujące 6 tysięcy pracowników sektora tytoniowego.

Komisja Trójstronna:

W dniu 22 marca 2011 roku odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Polityki Gospodarczej i Rynku Pracy Komisji Trójstronnej, w czasie którego partnerzy społeczni przedstawili swoje uwagi dotyczące stanowiska rządu do proponowanej zmiany Dyrektywy 2001/37/WE. Zespół, oceniając, że polski sektor tytoniowy odgrywa istotną rolę w polskiej gospodarce uznał, że propozycje które mogą znaleźć się w zmienionej Dyrektywie 2001/37/WE są nieadekwatne do celów, które mają zostać osiągnięte dzięki Dyrektywie, nie są poparte wiarygodnymi badaniami, ani też nie uwzględniają poważnych konsekwencji natury ekonomicznej i społecznej dla Polski. Jednocześnie Zespół podkreślił, że nielegalny handel wyrobami tytoniowymi stanowi istotny problem dla Polski i UE a proponowane rozwiązania mogą ten problem pogłębić.

Zespół zarekomendował:

- Pilne wypracowanie, w porozumieniu ze stroną społeczną, przez Rząd polskiego stanowiska dotyczącego wyżej wymienionych kwestii zanim projekt nowej dyrektywy trafi pod obrady Rady UE,
- Wyrażenie jasnego sprzeciwu przez Rząd wobec rozwiązań, które mogą przyczynić się do rozwoju szarej strefy, utraty legalnych miejsc pracy oraz zmniejszenia wpływów do budżetu państwa, oraz aktywne sprzeciwianie się im na forum europejskim. W szczególności dotyczy to następujących propozycji: ujednoczenie wyglądu wszystkich opakowań wyrobów tytoniowych (w tym nadmierne zwiększenie rozmiaru ostrzeżeń zdrowotnych, które uniemożliwi widoczne umieszczenie znaku towarowego), zakaz ekspozycji wyrobów tytoniowych w punktach sprzedaży, zakaz stosowania w produkcji dodatków nie poparty badaniami potwierdzającymi ich wpływ na ogólną toksyczność i szkodliwość palenia,
- Wypracowanie jasnych zasad przekazywania informacji dotyczących prac nad nowelizacją dyrektywy pomiędzy wiodącym ministerstwem (tj. Ministerstwem Zdrowia), a innymi kluczowymi resortami oraz przedstawicielami związków zawodowych, rolników, handlu oraz organizacji pracodawców,
- Wyznaczenie osoby, która będzie pełniła rolę koordynatora i osoby kontaktowej pomiędzy wyżej wymienionymi stronami, aby zapewnić transparentny i bieżący przepływ informacji oraz dialog poparty merytorycznymi argumentami.

Powyższe stanowisko i rekomendacje zostały jednomyślnie poparte przez wszystkich partnerów społecznych Komisji Trójstronnej, a mianowicie przez:

- Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej
- Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych Lewiatan
- Związek Rzemiosła Polskiego
- Business Centre Club - Związek Pracodawców
- Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
- NSZZ "Solidarność"
- Forum Związków Zawodowych

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Sejm RP:

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w czasie posiedzenia w dniu 26 maja 2011 r. podkreśliła, że w interesie polskiej gospodarki jest wspieranie takich rozwiązań, które zabezpieczą możliwości opłacalnej uprawy tytoniu w Polsce na równi z plantatorami z pozostałych państw członkowskich UE. Rozważane przez Komisję Europejską wprowadzenie zakazu stosowania dodatków koniecznych przy produkcji wyrobów tytoniowych lub ograniczenie ich stosowania spowoduje niedopuszczalne dla interesów krajowych plantatorów tytoniu, wyeliminowanie tytoniu polskiego odmiany Burley z produkcji papierosów. Stanowi to bezpośrednie zagrożenie dla 40 % upraw tytoniu w Polsce.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, popierając wszelkie propozycje zmian w prawie, dokonywane w oparciu o badania naukowe czy dane statystyczne, które będą miały pozytywny wpływ na ochronę zdrowia obywateli zauważyła jednak, że próba wprowadzenia w życie w/w rozwiązań, nie jest wsparta naukowo zdefiniowanymi kryteriami mówiącymi, które składniki i dlaczego należy ograniczać by osiągnąć efekt mniejszego ryzyka związanego z paleniem papierosów.

Nie bez znaczenia w tej sprawie jest także głos ponad 20 tysięcy Polaków, którzy w ramach konsultacji społecznych w/w propozycji zmian dyrektywy wyrazili swoje stanowisko w tej sprawie. Dlatego, w opinii Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, wprowadzenie proponowanych zmian nie jest uzasadnione istotnym interesem społecznym, natomiast negatywnie skutkowałoby dla producentów surowca tytoniowego, polskiej gospodarki oraz budżetu Państwa, do którego branża tytoniowa przynosi poprzez podatki (akcyza, VAT) około 9% całkowitych rocznych wpływów. Omawiane rozwiązania w projekcie dyrektywy mogą być podstawą ułatwień dla przemytu, nielegalnego handlu i mogą przynieść utratę części wynoszących około 20 mld zł wpływów do kasy państwowej.

Obecnie w Polsce przy uprawie tytoniu pracuje ok. 60 tysięcy osób, ponad 6 tysięcy pracowników zatrudnionych jest w zakładach przetwórstwa tytoniowego. Upadek 40% krajowych upraw tytoniu to pozbawienie źródła utrzymania dla plantatorów tytoniu i ich rodzin, którzy nie mają możliwości podjęcia upraw alternatywnych, ze względu na

bariery ekonomiczne, niewielką powierzchnię gospodarstw czy wreszcie słabą jakość ziemi.

Reasumując, Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi uznała za konieczne pilne podjęcie przez Rząd polski działań mających na celu przygotowanie i przedstawienie spójnego stanowiska w sprawie projektu zmian dyrektywy tytoniowej. Stanowiska, które zagwarantuje obronę polskich interesów, w tym rolników - plantatorów tytoniu.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi postuluje wyrażenie przez przedstawicieli Rządu negatywnego stanowiska wobec propozycji:

1. Wprowadzenia zakazu stosowania dodatków koniecznych przy produkcji wyrobów tytoniowych,
2. Wprowadzenia innych radykalnych zmian mających na celu wyeliminowanie krajowego surowca tytoniowego z produkcji wyrobów tytoniowych,
3. Wprowadzenia jednolitych opakowań na papierosy.

Dezyderat został przyjęty przez Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi jednogłośnie.

Postulaty Posłów spotkały się również z poparciem ze strony Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Rekomendacja w sprawie Dyrektywy Tytoniowej w Polsce jest jednoznaczna: Polski Rząd posiada legitymację parlamentarną i społeczną, aby w interesie ekonomicznym oraz społecznym polskich obywateli silnie przeciwstawić się propozycjom Komisji Europejskiej dotyczącym:

- regulacji ekspozycji wyrobów tytoniowych w punkcie sprzedaży,
- regulacji w postaci ujednoczenia opakowań,
- regulacji składników dodawanych w produkcji.

Jednocześnie jesteśmy za zniesieniem zakazu sprzedaży bezdymnego tytoniu doustnego „snus”. Dym tytoniowy jest najbardziej szkodliwą formą przyjmowania nikotyny do organizmu. Wg raportu SCENIHR, bezdymny tytoń doustny jest do 90% mniej szkodliwy od tradycyjnych papierosów. Na rynkach gdzie „snus” jest dostępny (Szwecja, Norwegia, USA) widoczne jest przechodzenie osób palących od tradycyjnych papierosów do „snus”. Jest, zatem coraz więcej dowodów na to że „snus” pomaga zmniejszyć konsumpcję a nawet całkowicie rzucić palenie.

Rekomendacje

Nielegalny handel

Z Raportu „Rola branży tytoniowej w polskiej gospodarce narodowej” wynika, że szara strefa obejmuje co najmniej ok. 10%-15% sprzedaży papierosów w Polsce. Straty dla budżetu państwa z tego tytułu są szacowane na ok. 3 miliardy złotych a legalnie działających przedsiębiorców około 0.7 miliarda złotych rocznie. Jednym z głównych czynników determinujących szarą strefę jest bardzo wysoka cena detaliczna papierosów w Polsce, ponad 60% wyższa niż w Rosji czy na Ukrainie. Innym istotnym czynnikiem, który ułatwia nielegalną produkcję jest deregulacja obrotu tytoniem, której skutkiem było zniesienie kontroli nad przepływem surowca tytoniowego (liści tytoniu), w tym brak konieczności rejestrowania skąd dany przetwórca posiada tytoń lub komu go sprzedał.

W związku z powyższym, w odniesieniu do zagadnienia nielegalnego rynku wyrobów tytoniowych, Pracodawcy RP rekomendują pilne podjęcie działań, które pozwolą na zmniejszenie szarej strefy, co byłoby korzystne zarówno dla legalnych producentów jak również dla budżetu państwa.

Rekomendacje:

- **Podwyższenie kar** za nielegalną produkcję, przemyt oraz podrabianie znaków towarowych lub przemysłowych. Stale rosnąca skala przemytu oraz nielegalnej produkcji papierosów powoduje, iż jest konieczne wprowadzenie zmian do obowiązującego porządku prawnego tak, aby skuteczniej zwalczać przestępstwa związane z nielegalnymi wyrobami tytoniowymi.
- **Wzmocnienie działań służb** powołanych do ścigania przestępczości gospodarczej zorganizowanej i przemytu, a także wyposażenie tych służb w potrzebne uprawnienia operacyjno - rozpoznawcze. Zaleca się również większą współpracę w tym zakresie między instytucjami rządowymi a legalnie działającymi producentami.

- **Prowadzenie rozsądnej polityki finansowej**, która z jednej strony zapewnia podwyższanie akcyzy zgodnie z wytycznymi zawartymi w dyrektywach unijnych, ale z drugiej strony zabezpiecza legalny rynek przed konsekwencjami zbyt wysokich i nieuzasadnionych podwyżek. Osiąganie unijnych minimów akcyzowych powinno się odbywać równomiernie w trakcie okresu wyznaczonego przez dyrektywę UE - w przypadku Polski do 2018 roku.
- **Regulacja obrotu tytoniu**, poprzez wprowadzenie na gruncie polskiego dorobku prawnego kontroli nad przepływem surowca tytoniowego. W tym celu **rekomenduje się powołanie zespołu, który przygotowałby konkretne rozwiązania legislacyjne**. W skład zespołu powinni wejść przedstawiciele plantatorów, przetwórców tytoniu, producentów wyrobów tytoniowych, pracodawcy oraz przedstawiciele rządu (w tym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Finansów oraz MSWiA).

Sprzedaż wyrobów tytoniowych nieletnim

Pomimo istniejącego w Polsce od 15 lat prawa zakazującego sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, które to prawo zostało dodatkowo wzmocnione w 2004 roku prawem sprzedawcy do legitymowania osób kupujących wyroby tytoniowe, nieletni nadal mogą nabyć papierosy w legalnych sklepach.

Badania „Tajemniczy Klient” prowadzone od 2004 roku przez Program Stop18! pokazują, że świadomość wśród sprzedawców na temat istniejącego zakazu sprzedaży wyrobów tytoniowych nieletnim wzrasta i przez ostatnie dwa lata (2008, 2009) utrzymywała się na wysokim poziomie (94%).

Pomimo znajomości obowiązującego prawa, nadal ok. 63 proc. sprzedawców sprzedałoby papierosy osobie niepełnoletniej (badanie w 2009 r.).

W porównaniu do roku 2007 jest to spadek o 10%, a w porównaniu do wyników sprzed 5 lat o 19%. Widoczna poprawa w zachowaniach sprzedawców jest efektem wsparcia partnerów Programu STOP18!, licznych działań profilaktycznych i edukacyjnych, takich jak prowadzona dla sprzedawców Szkoła Odpowiedzialnej Sprzedaży. Podczas

szkoleń sprzedawcy nie tylko zaznajamiają się z obowiązującym prawem, ale również uczą się jak asertywnie odmawiać niepełnoletnim klientom sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Duży wpływ na obecną sytuację ma również obowiązujące prawo oraz przede wszystkim to, czy jest ono egzekwowalne. Sprawy dot. sprzedaży wyrobów tytoniowych nieletnim rzadko trafiają do sądów i są uznawane za czyn niskiej szkodliwości społecznej. Analiza sytuacji i wyniki badań pokazują, że problem tkwi nie w restrykcyjności przepisów, ale w ich słabej egzekucji. Czy w tej sytuacji konieczne jest dalsze zaostrożenie przepisów, skoro obowiązujące nie są w pełni egzekwowane, a co za tym idzie nie mają charakteru edukacyjnego i prewencyjnego?

W związku z powyższym, w odniesieniu do zagadnienia sprzedaży wyrobów tytoniowych nieletnim, Pracodawcy RP rekomendują pilne podjęcie działań, które pozwolą na zmniejszenie odsetka sprzedawców, którzy sprzedają wyroby tytoniowe osobom poniżej 18 roku życia.

Rekomendacje:

- Wprowadzenie **obowiązkowego przedmiotu z zakresu sprzedaży towarów „wrażliwych”** (tytoń, alkohol) w programie nauczania w szkołach kształcących przyszłych sprzedawców (konieczne zaangażowania Ministerstwa Edukacji Narodowej).
- Zmiana nastawienia sądów - **surowsze karanie osób sprzedających wyroby tytoniowe nieletnim**, a nawet zakaz kontynuacji pracy jako sprzedawca w punktach sprzedających wyroby tytoniowe.

Załączniki:

1. Stanowisko strony społecznej zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Komisji Trójstronnej dotyczące potencjalnych skutków społeczno-ekonomicznych rewizji dyrektywy 2001/37/WE z dnia 5 czerwca 2001 roku w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych.
2. Dezyderat nr 24; Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, uchwalony na posiedzeniu Streszczenie: Zielona Księga, lipiec 2011 w dniu 26 maja 2011 r. w sprawie projektu zmian dyrektywy 2001/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 czerwca 2001 dotyczącej wyrobów tytoniowych oraz w sprawie sytuacji na rynku tytoniu do Prezesa Rady Ministrów.

Warszawa, dnia 11 kwietnia 2011 r.

Wiceprzewodniczący
Trójstronnej Komisji
do Spraw Społeczno - Gospodarczych
Zespołu problemowego ds. polityki
gospodarczej i rynku pracy
Andrzej Malinowski

DDS/1714/04.11/PR/GB

Pan
Waldemar Pawlak
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Gospodarki
Przewodniczący
Trójstronnej Komisji do Spraw
Społeczno - Gospodarczych

W dniu 22 marca odbyło się posiedzenie Zespołu, w czasie którego partnerzy społeczni przedstawili swoje uwagi dotyczące stanowiska rządu do proponowanej zmiany Dyrektywy 2001/37/WE. Przedstawiciele Ministerstwa Zdrowia zaprezentowali stanowisko resortu do tego dokumentu. Przedstawione uwagi nie uwzględniały jednak skutków ekonomiczno - społecznych projektowanych zmian.

Biorąc pod uwagę znaczenie projektowanych zmian dla przedsiębiorców i pracowników partnerzy społeczni apelują do rządu o przygotowanie stanowiska, które, poza aspektami zdrowotnymi, będzie także uwzględniać konsekwencje społeczno gospodarcze.

W załączeniu przekazuje uzgodnione stanowisko strony społecznej Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy Trójstronnej Komisji, dotyczące potencjalnych skutków społeczno - gospodarczych rewizji Dyrektywy 2001/37/WE z dnia 5 czerwca 2001 r. w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Stanowisko strony społecznej Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy TK dotyczące potencjalnych skutków społeczno - ekonomicznych rewizji Dyrektywy 2001/37/WE z dnia 5 czerwca 2001 r. w sprawie produkcji, prezentowania i sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Zespołu ds. polityki gospodarczej i rynku pracy TK doceniając wagę polskiego sektora tytoniowego uznaje, że propozycje, które mogą znaleźć się w Dyrektywie 2001/37/WE, są nieadekwatne do celów, które mają zostać osiągnięte dzięki Dyrektywie, nie są poparte wiarygodnymi badaniami, ani też nie uwzględniają poważnych konsekwencji natury ekonomicznej i społecznej dla Polski. Jednocześnie Zespół podkreśla, że nielegalny handel wyrobami tytoniowymi stanowi istotny problem dla Polski i UE, a proponowane rozwiązania mogą ten problem pogłębić.

Polska jest wiodącym krajem UE w sektorze tytoniowym. Jest pierwszym w UE prze-twórcą tytoniu, największym producentem gotowych wyrobów tytoniowych (6 z 31 fabryk wyrobów tytoniowych w Europie) oraz drugim krajem pod względem uprawy tytoniu. Łączne zatrudnienie, jakie daje sektor tytoniowy w Polsce to blisko 600 tysięcy miejsc pracy, z czego 60 tysięcy na polskiej wsi. Jednocześnie branża tytoniowa jest istotnym płatnikiem podatków, przynosząc ok. 8% rocznych całkowitych wpływów bud-żetowych (akcyza i VAT od wyrobów tytoniowych w 2010 roku wyniosły ok. 20 mld zł).

Mając powyższe na uwadze, Zespół rekomenduje:

- pilne wypracowanie, w porozumieniu ze stroną społeczną, przez Rząd polskiego stanowiska dotyczącego wyżej wymienionych kwestii zanim projekt nowej dyrektywy trafi pod obrady Rady UE.
- wyrażenie jasnego sprzeciwu przez Rząd wobec rozwiązań, które mogą przyczynić się do rozwoju szarej strefy, utraty legalnych miejsc pracy oraz zmniejszenie wpływów do budżetu państwa oraz aktywne sprzeciwianie się im na forum europejskim. W szczególności dotyczy to następujących propozycji: ujednoczenie wyglądu wszystkich opakowań wyrobów tytoniowych (w tym nadmierne zwiększenie rozmiaru ostrzeżeń zdrowotnych, które uniemożliwi widoczne umieszczenie znaku towarowego), zakaz ekspozycji wyrobów tytoniowych w punktach sprzedaży, zakaz stosowania w produkcji dodatków nie poparty badaniami potwierdzającymi ich wpływ na ogólną toksyczność i szkodliwość palenia,
- wypracowanie jasnych zasad przekazywania informacji dotyczących prac nad nowelizacją dyrektywy pomiędzy wiodącym ministerstwem (tj. Ministerstwem Zdrowia), a innymi kluczowymi resortami oraz przedstawicielami związków zawodowych, rolników, handlu oraz organizacji pracodawców.
- wyznaczenie osoby, która będzie pełniła rolę koordynatora i osoby kontaktowej pomiędzy wyżej wymienionymi stronami, aby zapewnić transparentny i bieżący przepływ informacji oraz dialog poparty merytorycznymi argumentami.
- włączenie projektu nowelizacji Dyrektywy 2001/37/WE na listę pnorytetowych projektów legislacyjnych w czasie Polskiej Prezydencji i wypracowanie stanowiska zanim rozpocznie się okres polskiego przewodnictwa w Radzie UE.

Dezyderat nr 24

Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi uchwalony na posiedzeniu w dniu 26 maja 2011 r. w sprawie projektu zmian dyrektywy 2001/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 czerwca 2001 dotyczącej wyrobów tytoniowych oraz w sprawie sytuacji na rynku tytoniu do Prezesa Rady Ministrów

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, po zapoznaniu się dnia 26 maja 2011 r. z informacją Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Zdrowia o sytuacji na rynku tytoniu i stanowiskiem w sprawie projektu zmiany dyrektywy 2001/37/WE dotyczącej wyrobów tytoniowych, oraz po przeprowadzonej dyskusji podkreśla, że w interesie krajowej branży tytoniowej jest wspieranie takich rozwiązań, które zabezpieczą możliwości opłacalnej uprawy tytoniu w Polsce na równi z plantatorami z pozostałych państw członkowskich UE.

Rozważane w projekcie zmian dyrektywy wprowadzenie zakazu stosowania dodatków koniecznych przy produkcji wyrobów tytoniowych lub ograniczenie ich stosowania spowoduje - niedopuszczalne dla interesów krajowych plantatorów tytoniu - wyeliminowanie tytoniu polskiego odmiany Burley z produkcji papierosów. Stanowi to bezpośrednie zagrożenie dla 40 % upraw tytoniu w Polsce.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi, popierając wszelkie propozycje zmian w prawie – dokonywanych w oparciu o badania naukowe czy dane statystyczne - które będą miały pozytywny wpływ na ochronę zdrowia obywateli zauważa jednak, że próba wprowadzenia w życie w/w rozwiązania - motywowana niewłaściwie powodami niezwiązanymi z produkcją, nie jest wsparta naukowo zdefiniowanymi kryteriami mówiącymi, które składniki i dlaczego należy ograniczać by osiągnąć efekt mniejszego ryzyka związanego z paleniem papierosów. Nie bez znaczenia w tej sprawie jest także głos ponad 20 tysięcy Polaków, którzy w ramach konsultacji społecznych w/w propozycji zmian dyrektywy wyrazili swoje stanowisko w tej sprawie.

Dlatego, w opinii Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi, wprowadzenie proponowanych zmian nie jest uzasadnione istotnym interesem społecznym, natomiast negatywnie skutkowałoby dla producentów surowca tytoniowego, polskiej gospodarki oraz budżetu Państwa, do którego branża tytoniowa przynosi poprzez podatki (akcyza, VAT)

około 8 % całkowitych wpływów. Omawiane rozwiązania w projekcie dyrektywy mogą być podstawą ułatwień dla przemytu, nielegalnego handlu i mogą przynieść utratę części - wynoszących około 20 mld zł - wpływów do kasy państwowej.

Obecnie w Polsce przy uprawie tytoniu pracuje ok. 60 tysięcy osób, ponad 6 tysięcy pracowników zatrudnionych jest w zakładach przetwórstwa tytoniowego. Upadek 40% krajowych upraw tytoniu to pozbawienie źródła utrzymania dla plantatorów tytoniu i ich rodzin, którzy nie mają możliwości podjęcia upraw alternatywnych, ze względu na bariery ekonomiczne, niewielką powierzchnię gospodarstw czy wreszcie słabą jakość ziemi.

Reasumując, Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi uznaje za konieczne pilne podjęcie przez Rząd polski działań mających na celu przygotowanie - we współpracy ze stroną społeczną - i przedstawienie spójnego stanowiska w sprawie projektu zmian dyrektywy tytoniowej. Stanowiska, które zagwarantuje obronę polskich interesów, w tym rolników - plantatorów tytoniu.

Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi postuluje wyrażenie przez przedstawicieli Rządu negatywnego stanowiska wobec propozycji:

1. wprowadzenia zakazu stosowania dodatków koniecznych przy produkcji wyrobów tytoniowych,
2. wprowadzenia radykalnych zmian mających na celu wyeliminowanie krajowego surowca tytoniowego z produkcji wyrobów tytoniowych,
3. wprowadzenia jednolitych opakowań na papierosy.

Ponadto Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi zwraca uwagę, że zaproponowane przez KE propozycje innych zmian w prawie unijnym, zmierzające do siedmiokrotnego obniżenia zawartości rodzimego tytoniu w papierosach (tj. z 70% na 7-8%) w regule pochodzenia, doprowadzą do zniszczenia uprawy tytoniu w Polsce. W opinii Komisji jest to przepis niekorzystny dla europejskiego w tym i polskiego plantatora. Dlatego Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi opowiada się także za nie wspieraniem zmian w regule pochodzenia dla papierosów eksportowanych w ramach umów o strefach wolnego handlu

Przewodniczący Komisji

(-) Leszek Korzeniowski

PRACODAWCY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

03-973 WARSZAWA

ul. Brukselska 7

tel. (22) 518 87 00

fax (22) 828 84 37

biuro@pracodawcyrp.pl

www.pracodawcyrp.pl